

Warmtetransitie krijgt juridisch ‘stokje’ achter de deur

G.nu gemeente.nu/ruimte-milieu/energie/warmtetransitie-krijgt-juridisch-stokje-achter-de-deur

Pieter van den Brand

3 februari 2022

Een nieuwe wet moet gemeenten wapenen om de warmtetransitie vlot te trekken. Zo kunnen ze aardgas in een wijk straks compleet verbieden, maar er blijven toch nog losse eindjes.

Vorige week sloot de inspraakronde voor de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw). Deze wet moet gemeenten de juridische middelen geven om wijken van het aardgas te halen en de energievoorziening te verduurzamen.

Concreet kunnen gemeenten op dit moment weinig afdwingen bij hun inwoners als die niet van het gas af willen. De uitvoering van de warmtetransitie zit dan ook in het slop.

Utrecht staat in de wacht

Utrecht wilde eerder de Crisis- en Herstelwet uit 2010 inzetten om bewoners van de wijk Overvecht-Noord te verplichten op aardgasvrij koken over te gaan. Deze wet laat gemeenten bij wijze van experiment van bestaande regelgeving afwijken. Maar toenmalig minister Ollongren (BZK/Wonen) wees het verzoek van de gemeente af. Wacht nog even op de nieuwe wetgeving, verzocht zij.

Het vorige kabinet wilde de invloed van gemeenten op het aansturen van warmteprojecten eigenlijk verstevigen met de herziene Warmtewet. Het wetsvoorstel hiervoor liep vorig jaar echter op de klippen. Als kersverse minister voor Klimaat en Energie mag Rob Jetten (D66) nu een nieuwe poging wagen.

Voorschriften per wijk

Gemeenten zouden de nieuwe wet nodig hebben om werk te maken van hun zogenoemde wijkuitvoeringsplan. De raad besluit hierin per wijk welke alternatieve energievoorziening voor verwarmen en koken er moet komen. Denk aan warmtenetten op houtstook of restwarmte, elektrische warmtepompen en groen gas.

Het wijkuitvoeringsplan is een vervolg op de transitievisie warmte die de meeste gemeenten hebben opgesteld. De ban op gas moet ook gestalte krijgen in het omgevingsplan. Hierin moeten gemeenten regels stellen die het gebruik van aardgas onmogelijk maken.

Hoe een wijkuitvoeringsplan er precies uit moet zien, blijft vooralsnog onduidelijk. Het staat nergens beschreven, behalve dan globaal in het Klimaatakkoord. Wel heeft het Expertisecentrum Warmte vorig jaar een leidraad opgesteld.

Aanwijsbevoegdheid

De nieuwe wet geeft gemeenten de bevoegdheid wijken uit te sluiten van het gebruik van aardgas. Ze kunnen van de netbeheerder eisen dat de gaskraan simpelweg dichtgaat. Deze aanwijsbevoegdheid krijgt een plek in de Omgevingswet. Voor de afsluitplicht wordt de Gaswet aangepast.

Het voordeel voor gemeenten is dat ze straks niet voor een handvol onverzettelijke bewoners een heel gasnet overeind moeten houden. Een harde voorwaarde is wel dat er voor de bewoners een ‘redelijk’ duurzaam alternatief beschikbaar is. Verder moeten gemeenten na het aanwijsbesluit een overgangstermijn van acht jaar hanteren, zodat bewoners en gebouweigenaren zich kunnen voorbereiden.

Het is niet alleen dwang wat de klok slaat, de nieuwe wet brengt ook rechten voor inwoners. Zo mogen bewoners en gebouweigenaren zelf kiezen met welk duurzaam alternatief ze hun woning of gebouw willen verwarmen. Géén verplichting dus voor deelname aan een collectief warmtenet of andere voorgekookte oplossingen. Dat is in lijn met de Omgevingswet.

Voorwaarde bij afhaken

Wel vereist een eventueel gebruik van die ‘opt-out’ straks dat bewoners en gebouweigenaren zelf een alternatief aandragen. Dat moet minstens zo duurzaam zijn als het aanbod van de gemeente.

De nadere invulling is cruciaal om de aanwijsbevoegdheid bruikbaar te maken. Zo stelt de gemeente Westland dat de wet nog veel te onduidelijk is. Met glastuinbouw in wijken, is het compleet afsluiten van gas geen realistisch scenario. Het voorstel zou te ondoordacht zijn.

Gemeenten krijgen in feite een juridische ‘stokje’ achter de deur om de transitie uit het slop te halen, zo lijkt het. Ze hoeven bewoners niet langer allemaal puur op vrijwillige basis mee te krijgen. Maar een verbod ligt nog niet overal automatisch voor de hand.

Geen compensatie

Rotterdam wijst erop dat financiële compensatie voor gemeenten nog volledig ontbreekt in de plannen. De Maasstad wil tot 2030 zo'n 263 duizend aardgasaansluitingen vervangen en heeft voor vijf wijken een route naar aardgasvrij uitgestippeld.

Het is de bedoeling dat de nieuwe wet op 1 januari 2024 ingaat. Het kabinet wil heel graag het doel van 1,5 miljoen verduurzaamde woningen in 2030 halen. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) stelde eind vorig jaar dat dit niet realistisch meer is.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten komt later pas met een reactie op het wetsvoorstel, maar ziet dat de warmtetransitie gemeenten boven het hoofd groeit. Het transitieproces is complex en vergt omvangrijke investeringen, maar het geld ontbreekt. Zo waarschuwde de VNG dat de Regionale Energiestrategieën financieel niet gedekt zijn.

Vorige artikel

Oproep Nibud: maak werk van 200 euro energiecompensatie

Volgende artikel

Grote gemeenten willen prijs warmtenet en gas loskoppelen

Lees Interacties

GERELATEERD

De samenwerkingsverbanden van 44 grote gemeenten hebben minister Jetten van Klimaat en Energie verzocht zo snel mogelijk de koppeling tussen tarieven van gas en warmtenetten los te laten. Volgens deze gemeenten worden naar schatting 500.000 gebruikers geconfronteerd met een te hoge energierekening volgend op de sterk gestegen gasprijzen. Volgens de vier grote steden van de... lees verder

De 'warmtetransitieviesies' bleken een flinke klus. Toch halen vrijwel alle gemeenten eind dit jaar de finish. Maar optimisme maakte plaats voor realisme. Over aardgasvrij in 2030 heeft vrijwel niemand het meer. Nog voor eind december moeten alle gemeenten hun Transitievisie Warmte opleveren, een verplichting uit het Klimaatakkoord. Hierin geven ze aan hoe hun wijken op... lees verder

Aquathermie prijkt op de energietransitielijst van menig gemeente. Maar de duurzame energiebron kent nog veel knelpunten, te beginnen bij de financiering. In de transitie naar een duurzame energievoorziening staan ook rivieren, kanalen, het riool en drinkwaternetten op het netvlies.

Thermische energie uit oppervlaktewater (TEO), afvalwater (TEA) en drinkwater (TED) staat bekend onder de paraplu-term 'aquathermie'. [... lees verder](#)